

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. XII. De sexto Iustitiæ opere, quod est punitio spiritalis, & in primis de subtractione auxiliij interioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

Tres causa
ob quas Deus
differt puni-
tionem im-
piorum in-
iustum iusto-
rum.

Gen. 18, 32.
Num. 16.
v. 46, 47.
Psal. 105.
Luc. 13.

Eccli. 16.

Eccli. 21.

facit plurimis malis. Etsi enim maior pars Reipub. sit praua, & iram celerem mereatur; tamen Deus manus sustinet, & ultionem suspendit: partim ne simul cum impiis iustos, quorum ipse vita est accepta, tollat e medio: partim iustorum flexus humilitate & deprecatione: denique quia iustorum labore & studio sperandus est fructus, & multorum ex illa iniquorum colluue conuersio. Confirmari hæc possunt exemplis. Si enim in Sodomis vel decem iusti reperti fuissent, ipsorum gratia Deus toti illi multitudini pepercisset. Si Moyses sæpè Dominum non exorasset, & iram eius in populum accensam auertisset, longè plures & grauiores clades populus in deserto accepisset. Sic in parabola Euangelica precibus & sponione agricolæ arbor infructuosa & iam succidenda, seruata est in alterum annum. Omitto alia innumera huc pertinentia, quibus declaratur, maxima commoda, etiam temporalia, iustorum causa indignis collata, & maximas calamitates his impendentes auersas. Itaque viri iusti & sancti, veluti columnæ quædam, sua præsentia sustentant Respublicas & Regna, quæ iam olim pondere peccatorum suorum concidissent; nisi huiusmodi fulcra intra se habuissent. Imò iam pridem mundus periisset, nisi iustorum meritis, orationibus, & expectatione fructus, qui ipsorum opera ex impiis colligendus est, conseruaretur. *Melior est, & plura à Deo æstimatur vnus iustus quàm mille impij, qui nihil sunt nisi stipula, patzã, zizania, ignis æterni pabulum: nam vt Ecclesiasticus inquit: Stuppa collecta synagoga peccantium, & consummatio eorum flamma ignis.*

Hæc de quinto opere diuinæ iustitiæ sufficiant. Hactenus potissimum egimus de suppliciis corporalibus, quæ propter peccata Deus in hac vita infligere solet: sequitur vt dicamus aliquid de pœnis spiritualibus.

CAPVT XII.

De sexto Iustitiæ opere, quod est pœnitio spiritualis, & in primis de subtractione auxiliij interioris.

Sexto cernitur diuina seueritas in punitione spiritali: quæ etsi vulgè non ita æstimetur, quia sensibus non percipitur; tamen longè magis est metuenda quàm omnis afflictio corporalis. Sicut enim bona spiritalia incomparabiliter sunt præstantiora bonis omnibus quæ sub sensum cadunt: ita illorum damna longè plura sunt æsti-

æstimanda, quàm omnia bonorum corporaliũ detrimẽta. Accedit, quòd hæc pœna ad pœnam æternam sit proxima dispositio. Sicut enim salus æterna pœnãt ex bonis spiritalibus, quæ in hac vita obtinentur; ita miseria æterna sequitur ex horum bonorum inopia & amissione.

Consistit autem hæc pœna spiritalis potissimũ in quatuor malis: Primò, In subtractione gratiæ iustificantis, & totius boni quod hanc gratiam consequitur. Secundò, In subtractione auxiliij interni. Tertiò, In subtractione auxiliij externi. Quartò, In excitatione & obduratione. De Primo dicemus in frã cap. 28. & 29. de ceteris dicendum hoc loco. Secundum ergo malum erat, Subtractio auxiliij interni ad salutem opportuni in subtractione etiam imminutionem intelligo: non enim confertim & tota simul fit hæc subtractio, sed sensim, peccatis sensim crescentibus. Cum homo est iustus, debitum est ei hoc auxilium, & Deus largè illi tamquam amico & filio suppeditat, vt commodè possit diuinam hereditatem consequi. Amissa autem iustitia per peccatum, non debetur ei hoc auxilium amplius, cum ius omne ad vitam æternam, ad quam hoc auxilium perducit, amiserit, sitque reus æternæ mortis, & possit statim in barathrum præcipitari. Vnde Deus ordinariè incipit consuetam curam & opem quam antea ei impendebat, subtrahere: nam iustitia ordo postulat, vt non tanta sit ei cura de salute hominis, cum ipsi post tot beneficia factus est ingratus; inobediens, & inimicus; quanta fuit cum erat amicus, & obediens filius. Hinc fit vt qui semel mortifere peccat, sæpè in eo peccato diu maneat, & in idem sæpius vel in alia labatur, priusquam resurgat: quia nimirum diuina opitulatio per peccatum est imminuta. Quod etiam magis constabit, si explicuerimus quidnam nomine auxiliij interni intelligatur.

68 Tria hoc nomine continentur: *Excitatio, Directio, Protectio. Excitatio* ita est in tribus; in illuminatione mentis; in applicatione phantasiæ ad cogitanda salutaria, vt assidue animo obuersetur; & in affectione pia voluntatis. Animus humanus etiam in fidelibus & iustis magis in rebus spiritalibus patitur tenebras, & obscuro confusoque modo eas apprehendit. Itaque vt possit eas sic concipere & informare animo vt affectus moueatur, sæpè opus est inspiratione diuina qua mens illustretur, ad eas congruenti & illustri modo concipiendas. Verum, non satis est hanc illustrationem semel atque iterum esse factam; quia mens statim suo pondere ad terrena

Punitio spiritalis fita in quatuor rebus.

Auxilium internum triplex. Ad Excitationem tria pertinent, illuminatio mentis, applicatio phantasiæ, & affectio voluntatis.

E e e cogi-

cogitanda deuoluitur. Cū enim à sensibus functio eius pendeat, solum ea quæ sub sensum cadunt (quibus natura consuevit) sponte sua cogitat, & intus seculum familiariter versat. Hinc fit ut nisi ferè assidue iuuetur, difficultates in spiritalibus cogitandis & tardia sentiat, nec diu in illis versari possit: sunt enim illa supra eius naturalem captum & consuetudinem. Vnde opus est auxilio quo eius phantasia corroboretur, eleuetur, & applicetur ad ea quæ diuina illustratione rectè cognouit, facile & congruenter ad affectum imaginanda; ut quasi assidue menti obuersentur, vel saltem exiguo conatu illa in promptu habeat. Nam affectus noster rebus spiritalibus non mouetur, nisi illæ congruo modo sint apprehensæ: non possunt autem factæ sic apprehendi, nisi diuina illustratione accedente: nec ea apprehensio diu potest durare, nec esse nobis facilis & expedita, nisi adsit diuina operatio, qua phantasia ad hoc applicetur & iuuetur. Hoc auxilio suppeditante, facile est terrena contemnere, & cælestia sectari, & heroica virtutum opera capessere, ut in Apostolis est videre. Sicut enim qui assidue terrena animo volunt, ut honores, opes, voluptates, tamquam res eximias & amabiles ea concipientes & imaginantes, non possunt ea non amare & persequi: ita etiam qui bona spiritalia cognoscunt, & crebro eorum excellentiam considerant, phantasia ad hoc promptè & facile obsecundante, non possunt ea non amare, & contemptis terrenis omni studio ambire. Sanè apprehensio & consideratio utilitatis rerum temporalium, & præstantiæ spiritalium, est fons omnis perfectionis, & cui ea est vehemens & quotidiana, is nullam vel exiguam in via spiritali difficultatem sentiet. Amor enim vehemens qui ex tali apprehensione nascitur, facile omnes difficultates superat, earumque acerbiteriam sua dulcedine temperat, vel etiam obruit. Sic e contrario apprehensio illa, qua mens cæca mortalium, res temporales concipit tamquam dulces, magnas, splendidas, amabiles, est causa omnis mali & perditionis. Ex quibus patet quanti hæc excitatio sit momenti, cum tota ferè perfectio, & omnis profectus spiritalis hinc pendeat. Sicut enim Protectio tuetur nos à peccatis, ita Excitatio promouet in bono, & adducit ad perfectionem.

Directio.

Alterū est *Directio*. Hoc nomen accipitur dupliciter. Primò, Respectu salutis æternæ; & sic omne Dei auxiliū est directio: nam per omne auxiliū dirigimur ad salutē. Secundò, Respectu executionis alicuius boni propositi, quo modo hinc accipimus: est que solum illud auxiliū quod ad executionem dirigit & iuuat. Cū enim

executio à multis rebus externis sæpè pendeat, quæ non sunt in hominis potestate; maxime ad eam opus est diuino auxilio, quod directionem proprie vocamus. Ratione huius auxiliij dicitur Ieremix 10. *Scio Domine, quia non est hominis via eius, nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos.* & Prouerb. 16. *Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius.* Hæc directio potissimum in tribus sita est: in amotione impedimentorum, in oblatione occasionum exequendi, & in consilij salubris inspiratione. Verbi gratia, in proposito Religionis ingrediendæ, vel alterius rei arduæ ad Dei gloriam conficiendæ, varia impedimenta obiici solent, quæ humano consilio sæpè non possunt amoueri vel perueniri. Deus itaque res ita disponit, ut ista impedimenta tollantur, & ut occasiones se offerant, faciliè & suauiter rem conficiendi, & in rebus perplexis, vtile consilium per se, vel per homines aut Angelos suggerit, viasque suauiter exequendi ostendit.

*In tribus
potissimum
sita est.*

70 *Protectio* ad multa se extendit. Primò, Ut præseruemur à peccatis, præsertim mortiferis. Secundò, Ut custodiatur in nobis semina sanctæ inspirationis. Tertiò, Ut bonum propositum non euertatur. Quartò, Ut executio non impediatur. Denique, Ut multa inuisa vitæ pericula euitentur. Itaque hæc reliquas gratias, totamque animæ salutem, & ipsam quoque vitam corporalem tuetur. Consistit autem potissimum in tribus. Primò, In compressione potentia diabolicæ, ne ipse nos tentet supra vires, ut ex Apostolo 1. Corinth. 10. vers. 13. colligitur. Facile enim illi offer, totum mundum omnesque iustos peruertere, si totam vim suam artesque omnes expromere concederetur: *Non est potestas super terram que comparatur ei.* Vnde nouissimis temporibus cum solutior erit, ita grassabitur, ut nisi tempus persecutionis accideretur, etiam electi sint peruertendi, & pauci vel nulli saluandi: ut ex verbis Domini Matth. 24. constat. Secundò, In auersione variarum occasionum & tentationum, quæ nobis à diabolo, mundo vel carne obueniunt, quibus Deus videt nos negligentia nostra succubituros, si permitteret nos illis inuolui. Itaque eas benignè abmouet, res ita disponens ut non euentant, vel si euenerint, aliquid aliud intercurrat, quod earum progressum impediatur, vel cogitationes nostras aliò transferat. Tertiò, In auxilio opportunè exhibito, ad eas cum inciderint vincendas. Ita enim iuuat Protectio, ut nihil damni ab insidiis hostium aliisque causis ad malum allicientibus patiamur, sed in omni conflictu perstemus illæsi.

*Protectio in
tribus sita.
In compressione
dæmonii.*

Iob 41.

*In auersione
tentationum.*

*In auxilio
quo vincantur
cum inciderint.*

*Necessitas
diuina prote-
ctionis.*

Quanta verò sit diuinæ protectionis necessitas, perspicuum est, 71
considerata tum nostra tum hostium & nostrorum conditione. Ma-
gna enim est nostra ad bonum imbecillitas, & ad malum procliuitas,
magna ignorantia, magna negligentia: infinitis ad vitam rebus est
opus, quibus conquirendis assidue sumus intenti, non ad eò inter-
rim de salute solliciti. Econtrariò, maxima est diaboli potentia,
maxima astutia & industria, maxima vigilantia; & his omnibus
ad nihil aliud incumbit, nisi ad nostrum exitium. In finitæ quoque
sunt carnis & mundi ad malum illecebræ. Quanta igitur nobis
opus est protectione, ut illius vim & insidias, horum laqueos &
decipulas euadamus? hinc Ecclesia passim suis in precibus diuinam
protectionem tam sedulo implorat, trans cum Propheta: *Custodi*
nos Domine ut pupillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege nos.
& Familiam tuam, quæ sumus, Domine, continua pietate custodi, ut quæ
in sola spe gratiæ cælestis innititur, tua semper protectione muniatur:
aliisque modis plurimis. Denique nihil æquè ac ista protectio est
nobis necessarium, nam debet hoc protectionis auxilium esse assi-
duum. Sicut enim paruulus vel infirmus per loca salebrosa ince-
dens, semper est in periculo cadendi, nisi assidue aliquis ei adsit qui
eum custodiat & sustentet: ita homo etiam iustificatus, ob infir-
mitatem & multas peccatorum occasiones, ac insidias diaboli,
semper est in periculo peccandi, nisi diuinitus custodiat. Itaque
hoc auxilium etiam singula bona opera nostra antecedere, com-
itari & subsequi debet, ut & illa facere, & facta conseruare
possimus. Ex quibus constat, quanti hæc protectio sit momenti,
& quantum periculi nobis eius imminutio adferat.

*Preces Ecclē-
siæ quibus
diuina pro-
tectio implo-
ratur.*

*Hoc triplex
auxilium
enituit in
Sanctis.*

Hoc triplex auxiliu[m] in omnibus Sanctis & maxime in Apo- 72
stolis enituit, eosque ad culmen perfectionis euexit, & ut res maxi-
mas feliciter conficerent, effecit. Protectio enim, à peccatis aliis-
que multis periculis seruauit, & reliquas gratias ac dona diuina in
ipsis est tutata. Excitatio animos ad diuina extulit, & in iis ita cor-
roborauit, ut multis non minus facile fuerit viuere supra se in spi-
ritu iuxta celsitudinem gratiæ, & habere conuersationem suam in
cælis, quàm nobis facile est viuere politice iuxta rationem huma-
nam inter homines. Assistebat enim illis virtus diuina, præsentem ad
cælestia exuans, & phantasiam corroborans, ut illustri & viuido
modo diuina conceperent, & magna facilitate absque tediis in illo-
rum consideratione versarentur. Ex illa autem valida mentis ex-
phantasia impressione, spontè sequebatur in voluntate & appe-
titiu

titu inferiore vehemens commotio ad opera heroica præstanda difficultatesque omnes superandas. Directio effecit, vt res maximas Dei gloriam & salutem animorum spectantes ad felicem exitum perducerent.

Voco hæc auxilia interna, non quòd omnia homini inhæreant, (nam compressio diaboli, impedimentorum sublatio, occasio in ingestio sæpe extra hominem fiunt,) sed quia occulta sunt, & inuisibili modo exhibentur, & sæpe interiùs intra hominem administrantur: vnde meritò dicuntur interna, maximè comparatione facta ad alia quæ exterius & visibiliter exhibentur, de quibus statim dicemus.

73 His explicatis, dico triplex auxilium internum, quod tanti est momenti, per peccatum iusto Dei iudicio sensim subtrahi & imminui. Crescentibus enim peccatis, minuitur diuina protectio, neque Deo ita curæ est, vt eum à peccatis in posterum custodiat. vnde non ita dæmonem coërcet, sed finit variis modis hominem tentari, & ab aliis quoque rebus varias peccatorum occasiones ingeri, neque tantas in pugna vires suggerit. hinc fit vt maiores difficultates homo in resistendo indies sentiat, & in alia ac alia peccata miser corruat, nouis accessionibus quotidie suum onus cumulans. Imminuitur etiam excitatio: rariore enim sunt diuinæ inspirationes, rariore & languidiore bonæ cogitationes, & piæ commotiones. Euanescit omne bonum spiritale, & mors tota rebus terrenis immersa volutatur in ceno carnalium voluptatum; & nisi singularis Dei miseratio præueniat, necesse est illum semper in peius ruere. Denique minuitur directio, vel potius tota tollitur. Vbi enim nullum est bonum propositum, non habet locum auxilium quo dirigatur ad executionem. His tamen addiderim, numquam ita subtrahi omne auxilium internum diuinæ protectionis vel excitationis, quin homo, si faciat quod in se est, per presentem dispositionem quam habet, vel quam Deus ei in necessitate confert, possit tentationi occurrenti resistere, ita vt non necessario ei consentiat. Si enim non posset vllò modo resistere, neque auxilium ad resistendum petere & obtinere, non peccaret illo consensu, vt modo suppono: de quo alibi satis à nobis dictum est. Verùm multis peccatoribus hæc resistentia est adeò difficilis, vt reipsa numquam eam sint præstituri, nisi copiosior gratia eos præuenierit; quia nolunt sibi vim inferre, nec extremum virium suarum impendere vt tentationibus resistant.

Totum hoc
auxiliū mi-
nuitur pec-
catis.

Numquam
ita subtrahi-
tur omne au-
xilium, quin
possint pete-
re auxilium
necessariū ad
resistendum.

Tract. de
Gratia effi-
caci & de Præ-
destinatione.

Ex his factis constat, quomodo auxilium internum propter peccata iusto Dei iudicio subrahatur, & quanti hæc poena in negotio salutis sit momenti.

CAPVT XIII.

De subtractione auxiliij externi.

Subtractio
auxilij ex-
terni.

TERTIA poena spiritalis est, Subtractio auxiliij externi. Hoc 74
auxilium potissimum in sex rebus situm est: in *predicatione*
verbi diuini *sancq. doctrina*, in *Sacramentorū usu*, in *Sacrificio Missæ*,
in *precibus sanctorum ac piorum*, in *horis monitoribus & consiliariis*,
denique in *tribulationibus & flagellis*. His ferè modis & adminiculis
externis Deus vitur ad homines à peccatis abstrahendos, & ad sa-
lutem perducendos. Sed inter hæc, tria priora maximam vim ha-
bent, adeò vt tota penè salus ex illis pendeat. *Fides* enim (quæ est
totius boni spiritalis & salutis fundamentum) nascitur ex auditu
verbi Dei: *Iustificatio* perficitur, augetur & conseruatur Sacramen-
terum usu: *Sacrificio* ira diuina mundo placatur, flagella impen-
dentia auertuntur, poenæ peccatorū relaxantur, interna gratiæ au-
xilia obtinentur, & dæmonum impetus coërcentur. Ex quibus pa-
ter, quanti hæc bona sunt momenti. Deus tamen propter peccata
Christianorum sæpè ista subtrahit, & oppida, prouincias ac Regna
præsidiis istis destituit: dum iusto iudicio permittit vt in hæretico-
rum redigantur potestatem, qui ministros Ecclesiæ, & vnà cum
ipsis sanam doctrinam, vsum Sacramentorum, Sacrificium sacro-
sanctum, omnemque Religionem ac veram pietatē exterminant,
inestimabili profectò damno. Millies præoptanda erat fortunarum
iactura, liberorum orbitas, perpetua seruitus, & patriæ totius euer-
sio. Et tamen ea est mortalium vecordia, vt hæc detrimenta pati
faciant, modò temporali pace & vilius huius vitæ bonis frui si-
nantur. Meretur sanè huiusmodi punitioem Catholicorum te-
por & oscitantia: qui ita terrenis sunt addicti, vt de cælestibus istis
donis parum sint solliciti. Hanc poenam scinatur Dominus Mat-
thæi 21. cum ait: *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti fa-* 75
cienti fructus eius. & Amos 8. *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & mit-*
tam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi
verbum Domini. Hæc famis est apud hæreticos, quia est summa
veritatis inopia, cum tamen omnes dicant se eam sitire & querere.
Præter